

Minka um útlátið!

Hugsa globalt – broyt lokalt. Hetta er høvuðsboðskapurin í hesum døgum, nú tað veruliga gongur upp fyri fólki, at veðurlagsbroytingarnar eru manngjærdar. Tá hin fjórða veðurlagsfrágreiðingin frá ST varð almannakunngjørt fyri einum ári síðani, prentaðu vit hesi hentu ráð um, hvussu vit hvør í sínum lagi kunnu brúka minni orku í gerandisdegnum. Og ráðini eru enn akkurát líka aktuell

Lagt til rættis: Rigmor Dam

Grønari bilkoyring

Koyr javnt

Harðlig koyring kann økja brennievnisnýtsluna við einum heilum triðingi í mun til varligari koyring. Lat vera við at økja ferðina ella bremsa ov harðliga, og royn at snara róðrinum so lítið sum gjørligt.

Koyr í hægri gervi

Tess hægri gerv, tess lægri snúningsferð á motorinum, og tað minkar brennievnisnýtsluna. Skift í hægri gerv, tá ið tú kanst uttan at overva motorin.

Slökk motorin, tá ið tú stendur still

Tú kemur ongan veg í tómgongd, men nýtir kortini brennievni. Slökk motorin, tá ið tú bíðar eftir onkrum, og tendra ikki aftur, fyrr enn tað er neyðugt.

Koyr hóvliga

Nógv ferð gevur størri luftmótstøðu, sum krevur meira brennievnisnýtslu fyri at halda ferðini. Ansa eftir, at snúningsmátarin ikki fer upp í reyða økið.

Koyr sum minst í meldurtíð

Um tú kanst sleppa undan at koyra í meldurtíðini, nýtir tú minni tíð at bíða í ferðsluni, og tá sparir tú brennievni.

Halt javna ferð

Heldur enn at lata motorin ganga í frígiri í undanbrekku, skalt tú varðveita sama snúningstal. Tað merkir, at tú vinnur ferð, sum kann gagnnýtast heilt orku-rætt, um tú seinni skalt í mótbrekku.

Stilla motorin

Kanna og innstilla motorin. Ein rætt stillaður motorur kann minka rennievnisnýtsluna við upp til 4%, so skift olju og ger eftir tilráðingunum frá bilframleiðaranum um tænaftueftirlit.

Rætt dekktrýst

Dekk við røttum lufttrýsti eru tryggari og halda longur. 1 psi ov lágt dekktrýst kann økja brennievnisnýtsluna 3%. Vandir fyri breki er altíð størri á dekkum við ov høgum ella ov lágum dekktrýsti.

Ansa eftir vektini

Hvørji eyka 45 kg í bilinum kunnu økja brennievnisnýtsluna við 1-2%. Tak óneyðugar lutir ella viðføri, ið økja vektina, úr bilinum.

Halt vindeyguni aftur

Vindur, ið blæsar inn í gjøgnum eitt opið vindeyga, minkar ferðina á bilinum. Um tú so trýstir eitt sindur eyka á ferðilin fyri at fáa ferðina upp aftur, økir hetta brennievnisnýtsluna.

Nýt røttu oljuna

Nýt altíð ta av bilframleiðaranum viðmæltu dygdarmotoroljuna, tí tað kann minka brennievnisnýtsluna 1-2%. Betri motorolja kann eisini betra um motor-dygdina.

Kanna luftfiltrini

Luftfiltrini halda óreinskum burtur, so motorurin ikki verður skaddur. Við at skifta eitt typt luftfiltr, kanst tú minka brennievnisnýtsluna við upp til 10% og verja motorin.

Oljunýtsla

Føroya Shell sigur soleiðis: Um oljan verður nýtt við skynsemi, sparir tú pening. Samfelagið fær eisini ágóða burtur úr skynsamari oljunýtslu, tí umhvørvið verður minni dálkað. Tess minni orku vit øll brúka til hita, tess minni verður vakstrarhúsárin við av CO2 útláti – ella sagt við øðrum orðum: »Reinari brenningin er, færri verða nøgdirnar av skaðiligum evnum í náttúruni, og vit verða øll vinnarar.«

Fylg við hitanum í húsinum

Fyri hvørt hitastig, tað verður kaldari inni, sparir tú fimm prosent. Tað nýtist ikki at vera heitari enn 21 stig í rúmunum, har tú ofta heldur til. Skrúva hitan eitt sindur fyri, tá ið tú ert úti og um náttina – tó ikki meiri enn fyra stig, tí annars verður ov dýrt at hita upp aftur.

Spar heita vatnið

Tað er kostnaðarmikið at hita vatn. Far undir brúsuna ístaðin fyri í baðikarið. Eitt baðikar tekur umleið 180 litrar, og ein brúsa nýtir á leið 10 litrar um minuttin.

Skrúva hitan fyri undir útlufting

Lufta heldur stutt út nakrar ferðir um dagin, heldur enn at hava vindeygu opin allan dagin. Minst til at skrúva termostatararnar fyri, tí annars seta termostatararnir hitan upp beinanvegin. Lat eisini hurðarnar aftur.

Bjálva húsin væl

Stórir orkumissur er í illa bjálvaðum húsum. Bjálving er ein iløga, sum verður gjørd einaferð. Iløgan er skjót at vinna aftur og er ein varandi sparing. Bjálva loft, kjallara, veggir, vatntanga og rør, hetta hevur við sær eina minni orkunýtslu. Minst eisini til at tætta fugur runt hurðar og vindeygu, tí trekkur elvir til stóra meirnýtslu.

Skift ótøtt vindeygu og gløs

Vindeygu kunnu vera ein stórir orkumissur, tí kann tað loysa seg at skifta til orkugløg, um tú hevur ótøtt, gomul ella punkterað gløg, ella um stakrútar eru í vindeygunum. Orkugløg gera, at hitin sleppur inn, og forðar fyri, at hitin í rúminum sleppur út.

Kanna ketil og oljufyr

Eldri ketlar gagnnýta bert umleið 70-75 prosent av orkuni, meðan nýggir brúka umleið. 90- 100 prosent. Stórir orku- og hitamissur er í ketlum, sum ikki verða reinsaðir, og oljufýrum, sum ikki verða stillaði. Einans tveir millimetrar av sóti í ketlinum hava við sær, at oljunýtlan økist átta prosent. Um oljufýrið steðgar í heilum, kostar tað eyka, hvørja ferð húsið skal hitast upp aftur.

Ikki seta nakað frammanfyri radiatorar og aðrar hitakeldur

Keldur:

www.sev.fo
www.shell.fo
www.dn.se
www.eb.dk
www.politiken.dk
www.planestupid.com

Elnýtsla

Meginparturin av orkuni frá SEV kemur frá stóru oljudrivnu motorunum, sum dálka sera illa. Harumframt stavar ein góður partur av orkuni frá vatnorku.

Á heimasíðuni hjá SEV verður upplýst um, hvussu vit brúkarar kunnu minka um elnýtsluna og gagnnýta orkuna betur. Vit rinda 1,38 kr. fyri ein kWh, kilowatt-tíma.

Flatskíggjar dýrari enn vanligir skíggjar. Sjónvarpsskíggjar brúka meira elorku enn vanligir sjónvarpsskíggjar. SEV hevur kannað nakrar skíggjar, og er elnýtlan úr 85 Watt fyri ein 32 tumma skíggja upp í 287 Watt á tí størsta skíggjanum, sum er 40 tummar.

Um sjónvarpið er tendrað 6 tímar dagliga, verður árliga elnýtlan úr 148 kWh (204 kr.) upp í 502 kWh (692 kr.) fyri ávikavist tann minsta og tann størsta flatskíggjan.

Er sjónvarpið tendrað 10 tímar dagliga verður árliga elnýtlan ávikavist 248 kWh (342 kr.) upp til 838 kWh (1156 kr.). Til samanbering kann nevast, at eitt vanligt 28 tumma sjónvarp við myndarøri brúkar umleið 100 Watt, og gevur hetta 219 kWh (302 kr.) í árligari elnýtlu.

Stand By

Slökk og spar 1000 krónur

Eitt vanligt føroyskt húsarhald brúkar umleið 6.000 kWh (8.280 kr.) árliga í elorku.

Ein partur av hesi elorku, umleið 10 prosent ella 600 kWh (828 kr.) er standby-nýtsla.

Vanliga eru eini 8-10 eltól í standby-støðu. Um tú ístaðin slökkir hesi tól, sparir

tú umleið 600 - 1.000 kr. í elorku árliga. Slökk kontaktina á veggnum, um tú vilt vera viss í, at tólið er avbrotið.

Hesi tól eru vanliga í standby-støðu:

- Parabolur
- Antennustyrkjari
- Rørsluboðari
- Lágvoltshalogenlampa
- Klokkuradio
- Uppvaskimaskina
- Vaskimaskina
- Turkitrúmla
- Klokka á komfýri og mikrobylgjuovni
- Sjónvarp
- Sjónbanda- og DVD-tól
- Stereoútbúnaður
- Telefaks
- Telefonsvarari
- Telduútgørð
- Battariløðari